

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ

Ἑλληνικά ἔθιμα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰῶνων
ποῦ ἐαναζοῦν σήμερα.

Βακχικά Μυστήρια — Τραγούδια καὶ χοροί.

Λαογραφικὸ σχεδιάσμα μελέτης κ. ΛΟΛΗ ΣΜΥΡΑΗ

Μαυρολεῦκη
Βέρρονα Μάουτ
1940.

Ἐνα παράξενο ἔθιμο μ' εἶπαν πὸς γίνε-
τε στὰ χωριά τῆς Βουλγαρίας, στὸ Βούλ-
γαρη, σὶὰ Κωστή κ. ἄ., «τὸ Πυροβάδισμα».
Τὴν 1 Ἰουλίου 1939 στὸ «Ἀγροτικὸ Μέλ-
λον» διάβασα μιὰ σχετικὴ περιγραφή τοῦ Γάλ-
λου περιηγητῆ Ἀντρέ Ζιράρ, ποῦ περιόδευ-
σε τότε στὰ Βαλκάνια μελετώντας λαογρα-
φικὰ ἔθιμα. Τίς ἐντιπώσεις του, γενικά καὶ
μερικὰ, τίς δημοσίευσε στὴν «Ἰλλουστράσιόν»
μὲ φωτογραφίες, μὲ τίτλο «Τὸ Πυροβάδισμα»
ἢ «Ὁ χορὸς τῆς φωτιάς». Δηλ. γυναῖκες σὲ
κατάστασιν ἐκστάσεως χορεύουν ἀπάνω σὲ
ἀνθρακιά, τραγουδῶσαι διάφορα τραγούδια,
ὅστερ' ἀπὸ θυσιᾶς ταύρων καὶ γιορτῆς πολ-
λές, παραμονὲς ἢ ἀνήμερα τ' Ἁγίου Κων-
σταντίνου ἢ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος.

Αὐτὸ μοῦκανε ἐντύπωση, ἀλλὰ τὸ μεγα-
λύτερο ἐνδιαφέρον μοῦ τράβηξε ἡ πληροφο-
ρία πὸς αὐτὸ εἶνε καθαρὰ Ἑλληνικὸ ἔθιμο
καὶ γίνετε καὶ σήμερα στὰ χωριά Μαυρολεῦ-
κη, Μελίκη καὶ σάλλα χωριά ποῦ κατοικοῦν-
ται ἀπὸ Θράκας τῆς περιοχῆς τῆς Μαύρης
Θαλάσσης, ἀπ' τὸ Κωστή κ. ἄ. Τὴν ὁμορφὴ
αὐτῆ ἀποκάλυψι μοῦ τὴν ἔδωκε ὀλοζώντανη
ἀνήμερα τοῦ Πάσχα τοῦ 1940 ἢ μετόβασις
μου στὸ χωριὸ Μελίκη, συνοδεύοντας τὸν με-
γάλου Ἑλληνα διανοούμενου, ἐκλεκτοῦ συγγρα-
φέα, τὸν γνωστὸ καὶ ὡς Πρόεδρο Ψυχικῶν
Ἐρευνῶν κ. Ἄγγελον Τανάγραν, ὁ ὁποῖος
ἐντολοδόχος τῆς Ἐταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευ-
νῶν ἐρχόνταν νὰ μελετήσῃ πλατεῖα, ἀπὸ κα-
θαρῶς ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως, τὸ ἐπιστη-
μονικὸ μέρος τοῦ «Πυροβαδίσματος», γιατί
στ' ἀλήθειαν δὲν εἶνε μικρὸ πρῶγμα νὰ περ-
πατᾷ κανένας ἀπάνω σὲ παλιὰ ἀνθρακιά χω-
ρὸς κἂν νὰ καθίῃ. Τὸ πρῶγμα φέρνει αὐτὸ

τὴ μορφὴ τοῦ θαύματος, ἐνθυμίζοντάς μας
ἀκόμα καὶ τοὺς «εἴπατα παῖδας ἐν καμίνω».

Κεῖ, στὸ χωριὸ Μελίκη, πληροφορηθῆκα
πλατεῖα περὶ τὸ ἔθιμο καὶ μετὰ χωρὰ σήμερα
φέρνω στὴ δημοσιότητα τίς ἐντυπώσεις μου
ἀπ' τὴ διήγησιν, πὸς γίνετε τὸ ἔθιμο, χωρὶς
βέβαια νὰ ἐξω εὐτυχίσει ἐγὼ νὰ τὸ δῶ, ἀλ-
λά ἀπὸ τηλεγράφημα καὶ περιγραφή του ἐ-
κλεκτοῦ λογίου δημοσιογράφου κ. Γ. Ταγο-
γιάννη καὶ ἀνακοινώσεις τοῦ Προέδρου τῶν
Ψυχικῶν Ἐρευνῶν κ. Α. Τανάγρα, νὰ μάθω
πὸς αὐτοὶ εὐτύχισαν νὰ τὸ δοῦν, τ' Ἁγίου
Κωνσταντίνου στὴ Μαυρολεῦκη τῆς Δράμας, ἀπ'
τοὺς Ἀναστενάρηδες—ἔτσι τοὺς λένε—τοῦ
χωριοῦ Κωστή,

Ἐμένα, ἔτσι νά, μοῦ διηγήθηκα τὴν τε-
λετὴ τῶν Ἀναστεναρίων, στὴ Μελίκη, ὁ Σ.
Π. «Στὴν πατιδα μας, στὸ Μπροδίφο, τὸν
Ἅγιο Παντελεήμονα, γυναῖκες καὶ ἄντρες,
ἔχοντας εἰκόνες τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος καὶ
τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, ποῦ εἶχαμε τ' ἁγίασμα
ἔξω τοῦ χωριοῦ μας σὲ περιορισμένον δάσος,
τὸ πρῶτ' ἀφοῦ γινόταν ἡ λειτουργία καὶ ὁ ἁ-
γιασμός, χάλαναν τὰ φράγματα τῆς περιοχῆς
τοῦ δάσους καὶ ἀναφταν τρανές φωτιές καὶ ὕ-
στισα χορεύαν μέσα σ' αὐτές, μαζί με τίς εἰ-
κόνες τῶν Ἁγίων, ὁ ἀρχιαναστενάρης καὶ ἡ
ἀρχιαναστενάρησις.

Ἀπὸ χρόνια θυμοῦμαι τὸν πατέρα μου,
συνέχισε, καὶ τὸν παπὸς μου, ὅτι τὸν Μάρτη
ἢ τὸν Ἀπρίλη, θὰ πέραμα—ὁ πρόχοιτος του
χωριοῦ μας μὲ τὴ Δισή—εἶνα βῶδι ἀρσε-
νικὸ (μπίζα) καὶ θὰ τὸ ἀπτεροῦσαι ἐ σὶόν
Ἅγιο Παντελεήμονα ἢ σὶόν Ἅγιο Κων-
σταντίνου. Κεῖνο τὸ βῶδι ἐρχόνταν μοναχὸ
τοῦ τὴν παραμονή, ξεχωρίζοντας ἀπ' τὰ ἄλλα

ΜΑΗΣ

Χαράζει ἡ αὐγή κι' δλόγυρα μὲ τ' οὐρανοῦ στεφάνι,
ποὺ τῶπλεξαν μὲ γιασεμιά, μὲ κρίνους καὶ μὲ γιούλια
ὁ Αὐγερινὸς κ' ἡ Πούλια.

Στολίζει τις βουνοκορφές, δταν ὁ ἥλιος φτάνει
μὲς στοῦ Μαῖου τὸ ξύπνημα, π' ἀκούς κρυφα τ' ἀηδόνια
νὰ κελαηδοῦν στὰ κλώνια.

Μακρὰ στοὺς κάμπους ποὺ γελοῦν κοπέλλες δῆς! γιορτάζουν,
παίζουν μέσα στὰ λουλουδά, σὰ ζωντανὰ λουλούδια,
μὲ γέλια καὶ τραγούδια.

Χαρούμενες καὶ λυγαρές τὸ κάθε τι ἀγκαλιάζουν
καὶ τ' ἀπλεχτὰ τους τὰ μαλλιά, στολίζουν μὲ στεφάνια,
κι' εἶν' ὄλο περηφάνεια.

Μὲ τοῦ Μαῖου τὸν ἐρχομὸ μὲς στὶς αὐγές, στὰ δειλινὰ
ξυπνοῦνε θνεῖρα κρυφά, αἰσθήματα καὶ χάρες
κι' ἀρπάζει ὁ Ἔρωτας καρδιές, μάτια καὶ λάγια χεῖλια
καὶ μὲ μπουκέτα λουλουδιῶν τὰ φέρνει ὄλ' ἀντάμα,
στὴν Ἀφροδίτη τάμα.

Κρ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΤΟ ΔΗΜΩΔΕΣ ΑΣΜΑ

Εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη καὶ εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τὸ
δημῶδες ἄσμα ἀποτελεῖ, ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῶν, ἕ-
να σοβαρὸν ἠθολπλαστικὸν παράγοντα, ἡ ἐπιρροή καὶ
ἡ ἐπίδρασις τοῦ ὁποῦτου εἶνε ἀναμφισβήτητος ἐπὶ τῆς
λαϊκῆς ψυχῆς. Αἱ πεποιθήσεις καὶ αἱ δοξασίαι ἐνὸς
λαοῦ, εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ιδιαί-
τατα δὲ εἰς τὴν ἐθνικὴν του ζωὴν, ἐκδηλοῦνται συ-
νηθέστατα διὰ τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων, τὰ ὁποῖα
δὲν εἶνε ἄλλο τι εἰ μὴ ἡ καθαρωτάτη καὶ γνησιωτά-
τη ἐκφρασις τῶν κοινῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων αὐ-
τοῦ. Ἐχοῦσι πολλάκις ταῦτα ἀγνωστον τὸν ποιητὴν,
καθὼς καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγεννήθησαν. Ἐν
τοῖσις ἐκπορευόμενοις ἐξ ἀβθομήτου λειτουργείας
τῆς λαϊκῆς ψυχῆς αὐτῆς ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν πη-

γὴν ὄλων τῶν ἐκδηλώσεων καὶ συναισθημάτων, καὶ
ψαλλόμενα ὑπὸ τοῦ λαοῦ παραδίδονται ἀπὸ στόμα-
τος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεῆς εἰς γενεάν, ὡς οἱ ἀ-
σφαλέστεροι φύλακες καὶ φορεῖς, διὰ μέσου τῶν αἰ-
ῶνων, τῶν διαφορῶν καὶ ποικίλων λαϊκῶν αἰσθη-
μάτων, πεποιθήσεων καὶ ἰδεῶν.

Ὅχι σπανίως ἀποτελοῖσι ταῦτα τὴν ἱστορικὴν
μνείαν ἐθνικῶν γεγονότων καὶ ἀσυλήπτων ἐθνι-
κῶν μεγαλογοημάτων καὶ ἡρωισμῶν μῆτε φυλῆς,
ἰδιαίτατα δὲ τῆς Ἑλληνικῆς. ἦτις ἐξίσως χρόνος
προβερεῆς δουλείας, διὰ τῶν ὁποῖων συγκατεῖται ἡ
λαϊκὴ ψυχὴ καὶ διὰ τοῦ εἰκονιζομένου παραδειγμα-
τος γαλουχοῦνται καὶ ἐμπνέονται αἱ ἐπερχόμενα γε-
νεαί. Ποία Ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν ἐδονήθη εἰς τὰ μύ-

τοῦ χωργίου, σὴν ἐκκλησία καὶ τότε θὰ τὸ-
περνε ὁ ἀρχιαναστενάρχης καὶ ὁ προύχοντας
καὶ μὲ βιολιά, νταούλια καὶ τραγούδια θὰ τὸ-
σφάζαν. ἐνθ' ὅλο τὸ χωργιὸ θὰ χόρευε τρι-
γύρω ἀπ' τὸ σφάζιμο. Ὅλοι ἦταν στὸ χωρ-
γιὸ στολισμένοι μὲ λουλούδια καὶ μὲ τὰ κα-
λά τους φορέματα καὶ μὲ τὰ στολίδια, ἄντρες
καὶ γυναῖκες. Κεῖ μαζεμένοι ὅλοι στ' ἁγίασμα
θὰ περονόσαμε τὴ μέρα μᾶς τρώγοντας ὅλοι
μαζὺ πέφτοντας σὰ μὲς ἀπ' τὸ σφαχτὸ τὸ
τιμημένο, ἐνθ' ὅλο τὸ πανηγυρὶ θ' ἀρχίζε, ὁ λυλη-
ρᾶρης θ' ἀρχίζε νὰ πιάη τὴ λύρα του, ἐνθ' ὅ-
λοι θὰ τραγουδοῦσαν.

Τὸ πανηγύρι εἶνε πολὺ κι' ὁ κόσμος εἶν' ὀλίγος
δέκα διπλοὺς ὁ χορὸς, δεκαχοχτὼ παλαίστρες.

Στὸ ἀναμεταξύ αὐτὸ ἄλλοι βάζαν στο σημά-
δι, ἄλλοι πάλαβαν, ἄλλοι χόρευαν. Κι' ὁ χο-
ρος τραγουδοῦσε:

Τὸ πανηγύρι εἶνε πολὺ κι' ὁ κόσμος εἶν' ὀλίγος
δώδεκα εἰταλὸς ὁ χορὸς, δεκαχοχτὼ παλαίστρες,
ὁ λόκος ἀρπαξὲ πέλαιδι
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν παλαίστρα.

Ἡ διασκεδάσι ἀρχίσε νὰ χορευοῦνται καὶ ὁ
λυληρᾶρης ὁ σερβιλιῆς ἐπαίξε μὲ τὴ λύρα
τοῦ:

Τ' Ἀρμέν, ὁ γιὸς, καυχῆθηκε
μπρὸς ἐπὶ τὸν ἀφέντη
— ἀφέντη μ' γὼ τὴ θάλασσα πλεχτὴ θὰ

— Ἄν τὴν περάσης Κωνσταντὴ γαμπρόνε
[τὴν περασῶ
[θα σὲ κανῶ

Θέλεις τὴν πρώτη ἀδερφή
Θέλεις τὴν ὑστερίνα

Θέλεις τὴ ξαδέρφη μου τὴ νυχτογεννη-
[μένη

Ἄν τὴν γεννήθῃ στὰ σκοτεινά καὶ φέγ-
[γαν τὰ κανδύλια

Φέγγαν λαμπάδες δώδεκα καντύλια δε-
[καπέντε

κι' ἀφεξαν τὸ στήθος της κι' ἐφάν' ἡ πόλη.

Ἄλλο:

Μάννα μου ποῦ μὲ γέννησες καὶ τώρα
[δὲν μὲ κέρδισες

Σὰν μέδωσες τὴ μαχαιριά δῶσ' μου καὶ
[τὸ φαρμάκι.

Δῶσ' μου τὸ μαγουλάκι σου νὰ τὸ φιλῶ
[νὰ γιάνη

Μαῦρα μάτια μαργελαιμένα
Πῶς κοιμάστε δίχως ἔμένα
Μὰ γὼ κοιμάμαι καὶ σὺ νυστάζεις
Ἐμένα θυμάσαι κι' ἀναστενάζεις.

Ἦ:
Ἄνάμεσα στὸ Μπέογλου
ἀνάμεσα στὴν Πόλη
Κυρὰ Βδοκιά
πωλεῖ κρασί
πωλεῖ κρασί μωσχάτο
πωλεῖ κρασί Μονεμβασιάς
ποῦ πίνουν οἱ ἀντρειωμένοι
Κι' ὅσοι ἀντρειωμένοι τόπιανε
Κανεὶς πίσω δὲν πῆγε.
Τὸμαθε κι' ὁ Κωστής
Πῆρε καὶ ἴπῃγε κι' ἐκείνος
Κυρὰ Βδοκιά βαλέ κρασί
Μέσ' στὸ γυαλί κρασί μέσ' στὸ ποτήρι
Βαλέ κρασί Μονεμβασιάς
ποῦ πίν' οἱ ἀντρειωμένοι
Βανεὶ κρασί μέσ' στὸ γυαλί βανεὶ κρασί
[μέσ' στὸ ποτήρι

Ἄριστε Κωνσταντὴ
Καὶ λάβε τὸ ποτήρι
Πρῶτα πίν' ὁ κερασθὴς κ' ὕστερα ὁ μου-
[σαφίρης
Στὰ χεῖλη της τὸ ἔβανε στὰ στήθη της
[τὸ χεῖνει.

Καὶ μὲ τὸ χορὸ καὶ τὴ διασκεδάσι ἀρχί-
ζουν οἱ Ἀναστενάρηδες νὰ χορευοῦν σὲ μιὰ
κατάστασι ἐκστάσεως καὶ γυμνόποδες νὰ
μαίνουν στὴ φωτιά χωρὶς νὰ πάθουν τίποτε.
Σὰν τοὺς ρωτήσεις, γιατί δὲν καίονται, σοῦ
ἀπαντοῦν: «Ἡ Ἁγία Ἑλένη στέκει ἀμπρο-
στά μας καὶ μὲ τὸ σταμνὶ ρίχνει νερὸ στὰ
κάρβουνα καὶ σβύνουν κι' ἔτσι δὲν καῖν τὰ
πόδια μας». Ἡ ἱκονὰ τὴν ὅποιαν κρατᾶν στὰ
στήθη τους σφικτά, παρουσιάζει τὴν Ἁγία
Ἑλένη σὲ ἔκφρασι χορευοῦσα, εἶνε δὲ γεμά-
τη στολίδια χρυσὰ καὶ ἀφιερώματα. Ὑπάρ-
χουν πολλοὶ Ἅγιοι Κωνσταντίνηδες. Ὁ Ἅ-
γιος Κωντίνος ὁ 1ος, ὁ Καστανιώτης ὁ Πα-
λαιχωριῆς. Κυριώτερος καὶ σπουδαῖος εἶνε
ὁ πρῶτος.

Ἔτσι γίνεται ὁ χορὸς, ὁ δὲ χορὸς στὸ
τέλος τῆς διασκεδάσεως τραγουδᾷ γιὰ τὸν λυ-
ληρᾶρη, σὰν φινάλε τῆς γιορτῆς:

Ἡ λύρα σου νὰ τσακιστῇ
Κ' οἱ κόρδες νὰ κοποῦνε
Τὰ χέρια ποῦ τὴν παίζουνε
Κόρφο νὰ κρυβηθοῦνε.

Ἔτσι τελειώνει ἡ δημοφῆ γιορτὴ τῶν ἀ-
ναστενάρηδων ποῦ συνέχεια γι' αὐτὰ θὰ μι-
λήσωμε στὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου σχετικὰ μὲ
τὴν προέλευσι των ἀπ' τὰ ἀρχαῖα Ἑλεσίνια
ἢ κατὰ τὸν Ἄγγελο, πάντα, Τανάγρα, ἀπ'
τὰ Διονυσιακὰ Βακχικὰ Μυστήρια.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΜΑΗΣ

Τώρα Μάγια, τώρα δροσιά
τώρα το καλοκαίρι
τώρα κι' ο ξένους βούλητη
νά πάη σ'η ξενητεία

νύχτι(α) σηλών(ει) τὸν μύθρον τ'
νέχτι(α) καλιβόν (ει)
Βάζει τὰ πέταλα χρυσά
κι' τ' καρφιὰ σιμένα
κι' τὰ καλιβουσημένα τ'
εἰν ὄλα μαργαριταρένια.

Τρεῖς Φραγκοπούλες τὸν κηρῶν
κι' τρεῖς τὸν παραστέκουν
ἢ μιὰ κηρῶνι με τοῦ γυαλι
κ' ἢ ἄλλ' μὴ τοῦ μπουκάλι
κι' ἢ τρίτη ἢ μικρότηρη
κηρῶνι μὴ τοῦ πουτήρι.

— Κεῖ, ποῦ πᾶς ἀφέντημ'
κι' μένα νά με πάρης
— Κεῖ ποῦ πᾶω κόρη μ'
ἐσένα δὲν σὲ πέρνω
ἐκείνη Τούρκου με σπιθιά
Φράγκου με κοινητάριω.

— Πᾶρε μ' ἀφέντημ' πᾶρε μὲ
νά στρώνω νά κοιμάσαι
νά πλένω τὸ ποδάρι σου
σὲ ἀσημένιο λαίρι.

Μάι' Μάι' χρουσουμάι'
τί μας ἀργησεσ κι' δὲν μας φάνκες
νά μας φέρης τὰ λουλούδια
κ' τὴν ἀνοιξη.
Λοόσου κι' ἄλλαξε.....

ΕΧΩ ΑΝΤΡΑ ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟ

Πανάθεμα ποῦ ζήλευεν ἀμπέλια κι' χουράφια
πίδες ζήλευε μιὰ κέρη εὐμορφῆ ξανθὴ γαλανομάτα
ποῦ θέριζεν ξυπόλυτη κι' ἀπὸ νερὸ σκασιμένη
Πραματευτῆς ἐδιάβαινε καὶ τὴν καλημεράει
Πραματευτῆς ἐδιάβαινε καὶ τὴν καλημεράει
— Καλή σου μέρα κέρη μου
— Καλῶς εὖν νεῖδ ἀποδρθεν
— Κέρη μου δὲν παντρέβεσαι κι' ἄλλον ἀντρα νά
[πάρης

Κάλια νά σχέση τ' ἄλογο σ' παρὰ τοῦ λόγου ποῖπες

Τὸ σημερινὸ τεῦχος τὸ ἀφιερώνει τῇ
σύνταξι τῆς μηνιαίας αὐτῆς φιλολογικῆς
καὶ καλλιτεχνικῆς ἐκδηλώσεως στὸ
Μακεδονικὸ Δημοτικὸ Τραγεῦδι ποῦ εἶ-
νε τόσο πλούσιο καὶ ἕμορφο, ὅπως ὄλα
τὰ Ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγεῦδια, γιο-
μάτα δροσιά, ἕμορφιὰ καὶ χάρι.
Ποιὸν δὲν συνεκίνησεν τὸ δημ. τραγεῦ-
δι; Ποιὸν καὶ τί δὲν τραγ. ἠσ. ἠσ.
ὁ ἀγνωστὸς τραγουδιστῆς; Μὴν τάχα τὸν
πόνο; τὴν χαρὰ; τὴν θλίψι; τὴν ξενητεία;
τὸν ἔρωτα; τὴν ἀγάπη; τ' ἀνθρώπινα πά-
θη; Ἡ μήπως δὲν ὕμνησε τὴν ἀνδρῶν
καὶ τὴν λεβεντιά τῶν παλληκαριῶν
Ἡ μήπως δὲν μοιρολόγησε τοὺς ἀδίκους
χαμούς ἀπὸ βόλια ἢ μαῦρον θανατάν.
Μήπως στὶς ράχες, στὰ βουνά, στὶς ρεμα-
τιές, παντοῦ στὰ κρύα τὰ γάρβαρα νερά,
ὁ ἀγνωστὸς ποιητῆς δὲν στάθηκε ξαπο-
στάζοντας καὶ δὲν τραγεῦδισε τοὺς καύ-
μους τῆς μαύρης καὶ ἀχαρῆς ζωῆς τοῦ
τοῦ μεγάλου τοῦ σεβδά; Τὸ δημοτικὸ

ΕΝΑ ΠΟΥΛΙ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟ

Ἐνα πουλί θαλασσινὸ
καὶ ἕνα πουλί βουνίσιο
τὰ δυὸ πουλιὰ μαλώνανε
τὰ δυὸ πουλιὰ μαλώνου
Γυρτίζει τὸ θαλασσινὸ
καὶ λέει τοῦ βουνίστου
μὴ με μαλώνης μωρὲ πουλί
καὶ μὴ με κακοπέρνεῖς
κι' γὼ πουλί δὲν κάθου
στὸν τόπο σου νά ζήσω
τὸν Μάη καὶ τὸν Θεριστὴν
κι' ὄλον τὸν Ἀλωνάρι
ὄσου νά βγάλω τὰ πουλιάμ
κι' ὄσου νά τὰ πετόξω
κι' ἀφίνω γειὰ στὸν τόπον σου
καὶ γειὰ στήν γειτωνιά σου
πάγω καὶ γὼ στὸν τόπο μου
στὸν τόπο μου νά ζήσω.

Η

Μιὰ βροχὸς
μιὰ ζηλιμέ-
μὰ τὴν ἀγο-
στὴν ἤμου
Μιὰ μέρα
στὰ χόρτα
μωρὲ τῆς λ-
σελλαινομ-
εῖμαι μ-
εἶν

ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ

Λαογραφικό σχεδιάσμα μελέτης κ. ΛΩΛΗΣ ΣΜΥΡΛΗΣ

Μακεδονία Ηχώ
Βόρροια 1940
Ιούλιος

Ἐκ τῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ κ. Ἀγγ. Τανάγρα καὶ διαπιστοθέντος ἀκόμη τοῦ ἐθίμου κατὰ τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Μάϊον (ἐορτὴν τοῦ Ἀγ. Κων)τίνου) διὰ τῆς ἐπιτοπίου μεταβάσεως εἰς Μαυρολεύκη τῆς Δράμας ἐορτὴν τῶν ἀναστεναρίων γενομένην ἐνώπιον πολλοῦ κόσμου, μᾶς μαρτυρεῖ ὡς καὶ ἡ ἐπίσημος ἀνακοίνωσις τῆς Ἐταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν, ἣτις ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα «Μακεδονία» καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν «Μακεδον. Ἡχώ», ἀρ. φύλ. 200, ἀναδημοσιευθεῖσαν, βεβαιοῦται ἡ ὁμοιογένεια τοῦ ἐθίμου τούτου ἑλληνικοῦ καθαρῶς ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, ὡς τὸ περιγράφει καὶ ὁ καθηγητὴς Χουρμουζιάδης κατὰ γενομένην διάλεξιν τοῦ τὸ 1872 εἰς τὴν Μεγάλην σχολὴν τοῦ γένους, ἣτις καὶ ἀναδημοσιεύθη εἰς τὰ τεύχη 1—5 τοῦ 16ου τόμου τῶν Ψυχικῶν Ἐρευνῶν. Στὸ πολῦτιμον καὶ μοναδικὸν τοῦτο περιοδικὸν σύγγραμμα ποῦ περιποιεῖ μεγίστην τιμὴν διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ μεγάλως συμβάλλει εἰς τὴν ἐρευναν καὶ μελέτην τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ ὁποῖον διευθύνει τὸσον ἐπαξίως ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν, ἐξαιρετικὸς ἐπιστήμων, ὑπέροχος καὶ λαμπρὸς λογοτέχνης καὶ ἀκούραστος ἐξερευνητὴς καὶ ἐρευνητὴς τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν κ. Ἀγγ. Τανάγρας.

Εἰς τὰ τεύχη αὐτὰ καὶ κυρίως εἰς τὸ τοῦ Μαΐου 1940. τεύχος 5 τοῦ 16ου τόμου, ἐκ τῶν περικοπῶν τῆς διαλέξεως τοῦ καθηγητοῦ τῆς μεγάλης σχολῆς τοῦ Γένους Χουρμουζιάδη, καταφαίνεται πλήρως ὅτι τὸ ἔθιμον ὄχι μόνον ἑλληνικὸν εἶνε, ἀλλὰ καὶ συνέχεια εἶνε τῶν ἀρχαίων Διονυσιακῶν μυστηρίων ἢ ὀργίων. «... διότι πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ὄργια τῶν Βάκχων καὶ τῶν Μαινάδων ἔχουσιν· διότι ἑξαλλοὶ καὶ γυμνόποδες καὶ λελυμένη τῇ κόμῃ χορεύ-

ουσι ἐπὶ τῇ ἀιθρακίᾳ...» Ἐπιφωνοῦσαι εὐοῖσαβοὶ μὲ στεναγμοὺς χ! ἰχ! οὐχ! οὐχ! ἔχ! ἔχ! κρατοῦσαι (αἱ Μαιναδες) θύρσον ἐν τῇ δεξιά ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ἀγαλμάτιον τοῦ Διονύσου, ὀργιάζον ἢ ἐν ταῖς ἱεραῖς πομπαῖς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ἐπ' ὤμων οἱ ἱερεῖς φέρνοντες ἐπεφώνουν». Οὕτω καὶ οἱ ἀναστεναρῆδες φέρουν τὶς εἰκόνας τοῦ Ἀγίου Κων)τίνου καὶ τῆς Ἀγίας Ἐλένης καὶ ἀναφωνοῦν ἀναστενάζοντες.

Μετὰ τὴν τόσο δημοσίως ἐρευναν τοῦ ζητήματος καὶ τὴν πανηγυρικὴν διαπίστωσιν, ἀπεδείχθη ἀπόλυτα δίκαιος ὁ ἰσχυρισμὸς μᾶς ὅτι τὸ ἔθιμον εἶνε ἑλληνικώτατο, ὁ δὲ Ἀντρέ Ζιράρ ἐάν εἶχε ὑπ' ὄψιν τὴν πλουσίαν βιβλιογραφίαν ἐπὶ τοῦ ἐθίμου τούτου, ὡς εὐρίσκονται εἰς τὰ Θρακικὰ ἀρχεῖα, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐξηπατάτο νὰ πιστεύῃ ὅτι δὲν εἶνε ἑλληνικὸν τὸ ἔθιμον τούτο, ἀν δὲν εἶχε ὑπ' ὄψιν τοῦ καὶ τὸ σχετικὸν ἀρχαῖον δράμα περὶ τῶν Βακχικῶν Μυστηρίων καὶ Μαινάδων, ποῦ τόσο παραστατικὰ περιγράφει ἡ πέννα τοῦ λαμπροῦ τῆς ἀρχαιότητος ποιητοῦ καὶ διηγηματογράφου, διασώσαντος τὰ ὄργια τῶν Διονυσιακῶν Μυστηρίων τόσο πιστῶς.

Ἐδῶ σταματοῦμεν τὴν μελέτην μᾶς κατόπιν τῆς τόσο πανηγυρικῆς διαπιστώσεως ὡς ἑλληνικοῦ ἐθιμοῦ τοῦ πυροβαδίσματος, χοροῦ τῆς φωτίας, θαύματος τῆς ἀκαΐας, δεδομένου ὅτι τὸ θέμα πλέον τοῦτο ἐπολιτογραφήθη κακῶς ὡς ἀπεδείχθη, ἡ δὲ ἐπιστημονικὴ τοῦ καθαρῶς μελέτη ἀνετέθη ἡδὴ εἰς τὴν εἰδικὴν ἐπιστημονικὴν ἐρευναν, ἣτις λόγῳ εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται ὁ ἀναστεναρῆς ἢ ὁ ἀναστεναρῖσσα, εἶνε ψυχικὴ κατάστασις (Διονυσιακὴ μαγία) καὶ ἡ ἐρευνα ἐντελῶς ἐπιστημονικὴ, ὅπου τὸν λόγον ἔχει ἡ ξηρὰ ἐπιστήμη (Ψυχικαὶ Ἐρευναί).

Λώλης Σμυρλῆς